

Якісне насіння сої Prograin — запорука високих урожаїв, незважаючи на примхи погоди

НЕЗВАЖАЮЧИ НА ТЕ, ЩО ОСНОВНОЮ ОЛІЙНОЮ КУЛЬТУРОЮ В УКРАЇНІ, ЯКУ ТРАДИЦІЙНО ВИРОЩУЮТЬ ПРОТЯГОМ ОСТАННІХ 20 РОКІВ, Є СОНЯШНИК, В ОСТАННІ П'ЯТЬ РОКІВ У ЦЬОМУ СЕГМЕНТІ РОСЛИННИЦТВА НА СУЧАСНОМУ АГРАРНОМУ РИНКУ ПРОСТЕЖУЄТЬСЯ ТЕНДЕНЦІЯ ДО СОЄВОГО БУМУ.

Сорт Ленка

Микола СЛІСАРЧУК,
головний агроном ТОВ «Прогрейн Укр»

Світовим лідером у селекції високопродуктивних не ГМО-сортів сої є компанія Semenses Prograin Inc. та, відповідно, і в реалізації сертифікованого посівного матеріалу сої як в Україні, так і у світі. В Україні офіційним представником (агентом) Semenses Prograin Inc. в галузі контролю за виконанням ліцензійних угод, постачанням насінневого матеріалу від оригінатора та його подальшим розмноженням/реалізацією й супроводом вирощування перелічених вище сортів у товарних і насінневих посівах є ТОВ «Прогрейн Укр». Вдало підібраний сорт гарантує 50% успіху у вирощуванні культури.

Традиційна (не ГМО) соя потребує до себе багато уваги та клопоту. Як простежується з динаміки зміни посівних площ, підприємства не планують значною мірою відмовлятися від її вирощування, а тільки коригують площі в бік незначного зменшення, заповнюючи їх нішевіми культурами. Соя є рентабельною культурою навіть за умов, коли затрати в середньому на 1 га становлять 10–12 тис. гривень, а ціна товарної сої за 1 т — близько 12 тис. гривень, і тому навіть за врожайності 2 т/га забезпечують прибуток. Соя є добрим попередником під велику групу культур, бо видовий склад зернобобових культур, що висівають у промислових масштабах, обмежений в основному горохом, який висівається на значно менших площах.

Площі посіву сої в Україні за останні роки характеризувалися тенденцією стрімкого росту з 64,8 тис. гектарів у 2000 році до 1867,0–1869,4 тис. у 2016–2017 рр., і певним зниженням у 2018 році до 1709,4 тис. гектарів, яке було зумовлено ціновою політикою, погодними умовами весни 2018 року та політичними чинниками (повернення ПДВ). Хоча справжній прорив сої за площами посіву розпочався 2014 року з площі посіву 1805,8 тис. гектарів у 2015 році зростає до 2158,1 тис. Однак погодні умови року призвели до середньої врожайності по Україні на рівні 1,84 т/га. Таким чином, урожайність сої, починаючи з 2011 року, характеризується певним коливанням $\pm 0,26$ – $0,33$ т/га, на яке основним чинником впливу є погодні умови та сортове різноманіття висіяних сортів сої.

Флагманами за площами посіву сої останніх три роки є Полтавська, Київська й Хмельницька області, хоча Сумська та Житомирська також мають посіви сої понад 130 тис. гектарів, а ще п'ять областей (Вінницька, Кіровоградська, Херсонська, Черкаська й Чернігівська) стабільно характеризуються площами посіву сої понад 100 тис. гектарів на рік.

Так, в Україні вже не один рік викристалізовується «соевий пояс», де розміщено основні посіви сої: в зоні Лісостепу — близько 65%, в зоні Степу розміщено близько 25%, а на Поліссі та в Західному регіоні розміщено близько 10% посівів.

Незважаючи на збільшення площ посіву сої, аналогічного збільшення валових зборів не спостерігалося через низьку продуктивність сортових ресурсів. Так, середня врожайність по державі у 2015 році становила 1,84 т/га, тоді як у 2016-му — 2,3 т/га і,

відповідно, у 2017-му — 1,93 та 2014-му — 2,14 т/га, і 2018 року виростає до 2,57 т/га. Однією з основних складових рівня врожайності є сорт.

Розглядаючи сорти сої, що внесено до Державного Реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні на 2019 рік, доцільно виділити окремо 32 сорти селекційної лінійки Semenses Prograin Inc. Це дає можливість українським товаровиробникам вибрати з лінійки сортового різноманіття сорти, що відповідають їх потребам і можливостям, а також є пристосованими до певної природно-кліматичної зони вирощування в Україні. Сорти сої, оригіномом яких є Semenses Prograin Inc., щорічно входять до Реєстру, а через 7–8 років використання, незважаючи на те, що вони чудово себе рекомендують високою продуктивністю (понад 3,5 т/га) у товаровиробників в різних природно-кліматичних зонах України, виводять із цього реєстру. Так, із 2018 року в Реєстр внесено нові сорти сої: Ленка та Вольта. Насінництво цих сортів в Україні було розпочато відразу ж у 2018 році, на весняну посівну компанію 2019 року для товаровиробників є в достатній кількості в наявності високоякісне сертифіковане насіння перелічених вище сортів українського виробництва. Основна маса комерційних сортів Semenses Prograin Inc., насіння яких реалізується в Україні, була внесена до Реєстру протягом 2014–2016 рр. (21 сорт).

Серед сортів, що успішно завершили Державне сортовипробування та з 2018 року внесені в Реєстр, **Ленка** належить до лінійки Quali-Pro та характеризується крім високої насінневої продуктивності й стійкості до хвороб високим умістом протеїну на рівні 45% (на суху речовину) й має масу 1000 насінин 188–217 г, зі світлим забарвленням насінневого рубчика. Високий уміст протеїну дозволяє отримати товаровиробникам премію за кожен додатковий відсоток протеїну від ключових зернотрейдерів.

Сорт Вольта

Сорт Опус

Сорт **Вольта** належить до лінійки середньоранніх IP сортів і характеризується високим стартовим ростом, підвищеною здатністю до галушення, високою стійкістю до вилягання, підвищеною висотою кріплення першого бобу. Особливо доцільно акцентувати увагу на тому, що сорт Вольта у випробуванні 2017 року характеризувався найвищими показниками врожайності в Канаді та Східній і Західній Європі. Сорт Вольта характеризувався в умовах 2018 року досяганням на кінець серпня — початок вересня за вологості зерна на час збирання 10–12% з урожайністю 4,35–5,17 т/га.

Серед сортів, що є в Реєстрі, з лінійки сої Quali-Pro розмах мінливості тривалості вегетаційного періоду характеризується від ранньостиглого сорту **Опус** зі 110 днів (2500 CHU) до середньоранніх — сорт **Ленка**, 120 днів (2700 CHU), що дозволяє вирощувати їх у широких географічних межах на території України. А за вмістом протеїну на суху речовину вони характеризуються цим показником на рівні 44–47,5%.

Сорт **Опус** із показником протеїну на суху речовину 46,0% є одним із лідерів у цій лінійці в Україні та світі загалом (тільки сорт **Амадеус** характеризується показником — 47,5%). Окрім підвищеного вмісту протеїну сорт характеризується сприятливим строком збирання врожаю (третья декада Серпня) та надзвичайно високою стійкістю до всіх основних хвороб сої за рівня врожайності у 2018 році 3,33 т/га в умовах Київської області та 4,89 т/га — в умовах Черкаської області з вологістю збирання 9–11%, маса 1000 насінин становить понад 200 г.

Сорт **Хана** поєднав високу продуктивність, силу стартового росту й високу стабільність показників структури врожаю і, як наслідок, підвищену врожайність з високим вмістом білка (з показником протеїну на суху речовину 45,0%). Особливо цінним є високий стартовий ріст і підвищена здатність до галушення за висоти рослин 90–130 см за наявності 15–18 продуктивних міжвузлів. Чудовий для вирощування в органічних системах землеробства.

Ленка як сорт нової генерації високу продуктивність, стійкість до хвороб сої та високу стабільність показників структури врожаю і, як наслідок, високу врожайність у поєднанні з підвищеним вмістом білка. Особливо цінним є високий стартовий ріст і підвищена здатність до галушення з одночасною стійкістю до вилягання за висоти рослин 100–130 см і наявності

15–17 продуктивних міжвузлів. Так, 2018 року сорт забезпечив урожайність 3,84 та 5,48 т/га і, відповідно, з показником протеїну на суху речовину 45,0%.

Група комерційних IP сортів за тривалістю вегетаційного періоду характеризується розмахом мінливості в межах від 99–105 днів (2350 CHU) в сорту **Аляска** і до 122 днів (2700 CHU) в сортів **Аріса** та **Вольта**.

У цій категорії сортів окремо виділяються по своїх групах стиглості такі сорти: **Аляска**, **Кофу**, **Асука**, **Вольта** й **Аріса**.

Сорт **Аляска** належить до ранньостиглих високопродуктивних сортів і характеризується надзвичайно інтенсивним і вирівняним темпом стартового росту, має підвищену холодостійкість. У південних областях придатний для вирощування двох культур на рік як перша культура в ланці соя — сорго. Ідеальний для пожнивних і поукісних посівів. В середньому по Україні період досягання цього сорту припадає на початок серпня, а зерно характеризує вологістю збирання на рівні 10% та, відповідно, з показником протеїну на суху речовину 40,0%.

Сорт **Кофу** належить до середньоранніх високопродуктивних сортів і характеризується надзвичайно вирівняним типом росту з високою масою 1000 насінин. У середньому по Україні період його досягання припадає на кінець серпня — початок вересня, а зерно характеризується вологістю збирання на рівні 10–11%. Так, у посушливому 2018 році в умовах Київської області сорт забезпечив рівень продуктивності на рівні 3,84 т/га, а в Черкаській — 5,14 т/га. Якщо потрібен середньоранній сорт, що не боїться засухи та стабільно формує гарантований урожай і має велике зерно, — це сорт **Кофу**.

Соя сорту **Асука** також належить до середньоранніх (із періодом вегетації близько 117 днів), пластичних і високоврожайних сортів і характеризується вирівняним і з надзвичайно високою масою 1000 насінин, зерном (понад 220 г), що, у свою чергу, вимагає від товаровиробників правильного регулювання зернозбиральної техніки на збиранні врожаю, щоб не допустити дроблення насіння (зерна). Цей сорт також завдяки швидкій віддачі вологи насінням не потребує додаткового досушування зерна. Середня врожайність цього сорту в умовах 2018 року значно різнилася від регіонів, але навіть у посушливих умовах Полтавської області забезпечив рівень урожайності 3,51 т/га за вологості 11,0% ($\pm 0,5\%$), а в умовах Черкаської області — 5,36 т/га за вологості 10,0%.

Компанія ТОВ «Прогрейн Укр» як ліцензійний виробник насіннєвого матеріалу пропонує товаровиробникам під сібву 2019 року високоякісне насіння першої репродукції найпродуктивніших сортів сої з високою пластичністю та стабільністю до умов вирощування:

IP — **Кофу** (2500 CHU), **Асука** (2600 CHU), **Кіото** (2650 CHU) (вирощено в Канаді), **Вольта** (2700 CHU) і **Аріса** (2700 CHU).

Quali-Pro — **Опус** (2500 CHU) і **Ленка** (2700 CHU). Насіння цих сортів має повний пакет супровідної документації (сертифікат ISTA на отриману еліту, сертифікат на посівні якості вирощеної в Україні першої репродукції, сертифікат на польове інспектування та протокол на відсутність ГМО) та для запобігання фальсифікації розфасовано в оригінальні біг-беги Prograin по 1,0 т. Реалізація насіннєвого матеріалу цих сортів проводиться з трьох сертифікованих складів, які оптимально покривають територію України.

Сорт **Аріса** характеризується в середньому тривалістю вегетаційного періоду 120–122 дні (збирання врожаю припадає в середньому на другу декаду вересня). Сорт належить до високопродуктивних сортів із високим рівнем екологічної пластичності та стабільності щодо умов вирощування. Насінню характерне світло-жовте забарвлення насіннєвої оболонки та рубчика. Сорт характеризується високою посухостійкістю та формуванням міцного стебла, стійкого до вилягання, й одночасним (вирівняним) досяганням посівів незалежно від типу ґрунту. В умовах 2018 року сорт забезпечив рівень урожайності в широких межах від 3,17 т/га в Полтавській області і до 3,78 т/га — у Київській за вологості збирання 11,5%, тоді як в Черкаській області — 5,21 т/га. Сорт придатний для вирощування за систем ведення органічного землеробства: має швидкий стартовий ріст, добре галузиться й швидко нарощує листову масу.

Таким чином, запропонована селекційна лінійка з високопластичних сортів (Quali-Pro та IP) із високим потенціалом урожайності за різних умов вирощування й одночасно підвищеною стійкістю до хвороб сої повною мірою задовольняє вимоги товаровиробників сої в Україні.

Сорт **Кофу**

Сорт **Асука**

Сорт **Аріса**